

COMMISSIEVOORSTEL Informerend

BIJ ZAAKNUMMER: 07432024120799

Voor de vergadering van de Commissie Ruimte op 20 mei 2025

Onderwerp:	Nieuw ontwerpplan Vorstermansplein Heusden
Opsteller:	Team Ruimte
Portefeuillehouder:	Wethouder J.P.E. Bankers
Datum B&W Besluit:	6 mei 2025
Voorstel:	Kennismemen van het nieuwe ontwerpplan voor het Vorstermansplein, opgesteld door dorpsoverleg Heusden.
Presentatie:	Ja
Bijlage:	Schetsontwerp Vorstermansplein Valerie (James Architecture, 7 oktober 2024) en conceptbegroting plein Heusden (maart 2025)

Samenvatting

In 2021 heeft de gemeenteraad €100.000,- gereserveerd voor het groot burgerinitiatief Vorstermansplein Heusden. Bij dit besluit is aangegeven dat er een nieuw planvoorstel zal worden voorgelegd en dat uitvoering werd verwacht in 2025. De initiatiefnemers hebben inmiddels een nieuw ontwerp voor het plein opgesteld. De commissie Ruimte wordt geïnformeerd over het ontwerp en de totstandkoming ervan en krijgt inzage in de kosten. Dit ter voorbereiding op daadwerkelijke besluitvorming over het plan en de bekostiging daarvan (te integreren in de behandeling van de begroting voor 2026, raad november 2025).

Inleiding

In 2016 is dorpsoverleg Heusden gestart met een burgerinitiatief voor het Vorstermansplein, één van de eerste grote burgerinitiatieven in de gemeente Asten.

De gemeente Asten verwelkomt en ondersteunt dit soort initiatieven vanuit de samenleving. Dit is ingebed in onze Toekomstagenda (raad juni 2017), een raadsbesluit over het stimuleren van burgerinitiatieven (raad, december 2018) en in ons programma Vitale Democratie (raad januari 2019). Ook zijn er diverse besluiten over spelregels en criteria voor burgerinitiatieven genomen (raad mei 2021 en juni 2024).

Ten tijde van de planvorming voor het Vorstermansplein bestonden er echter nog geen criteria of kaders voor burgerinitiatieven. Dit leidde ertoe dat het burgerinitiatief Vorstermansplein met de beste bedoelingen uitmondde in een plan voor grootschalige renovatie van het plein, met een geraamde waarde van circa €900.000,- (raad februari 2019). Dit gaat de term burgerinitiatief te boven.

In 2021 heeft de raad om die reden besloten het proces rond burgerinitiatieven aan te passen (raadsbesluit mei 2021). Voor het toen al lopende burgerinitiatief voor het Vorstermansplein is besloten een bedrag van €100.000,- te reserveren. Hierbij is aangegeven dat er een nieuw (vereenvoudigd) voorstel zou komen en dat uitvoering werd verwacht in 2025.

Dorpsoverleg Heusden is hiermee aan de slag gegaan:

- In 2023 heeft het dorpsoverleg de Dorpsvisie Heusden vastgesteld, waarin breed was opgehaald wat de Heusdenaar belangrijk vindt in het dorp, zoals een verkeersarm en verkeersveilig centrum, passende horecagelegenheden en een aantrekkelijke dorpskern waar plek is voor iedereen. Hiermee lag er een basis voor het opstellen van een nieuw vereenvoudigd plan.
- In het najaar van 2023 heeft een "doorstartoverleg" met de gemeente plaatsgevonden. Het dorpsoverleg wilde onder andere afspraken maken, om een teleurstelling zoals rond het oorspronkelijke plan te voorkomen. Afsproken werd dat de voorbereiding in handen van het dorpsoverleg bleef liggen, maar dat de uitvoering gezien de aard (aankoop openbaar gebied) naar de gemeente zou gaan. Het plan is weliswaar in oorsprong gestart als burgerinitiatief, maar moet gezien deze rol van de gemeente meer gezien worden als co-creatie, waarin dorpsoverleg en gemeente als partners met elkaar optrekken.
- In 2024 heeft het dorpsoverleg ontwerpessies met omwonenden, inwoners en belanghebbenden georganiseerd om tot een nieuw plan te komen. Het resultaat is besproken met de gemeente (civiele werken, verkeer, groen en stedenbouw). Ook is een begroting opgesteld. Draagvlak voor het plan is breed getoetst bij de jaarvergadering in Heusden (november 2024).

Voor het dorpsoverleg komt nu het moment om het aangepaste plan aan de gemeenteraad te presenteren. Zij wil weten of de raad achter dit ontwerp staat en hoe het verder gaat met de financiële bijdrage. Een besluit van de raad is niet alleen nodig om de reeds gereserveerde bijdrage van €100.000,- uit te keren, maar is ook nodig omdat er een aanvullende bijdrage benodigd is. Hoewel het plan sterk vereenvoudigd is, blijft het een werk van civiele aard in openbaar gebied en kent het de kosten die daarmee gepaard gaan.

Op dit moment loopt ook het traject "Asten in Balans". Daarom leggen wij u op dit moment het plan en de bijbehorende begroting alleen informeel voor. U kunt zich op deze wijze voorbereiden op daadwerkelijke besluitvorming over het plan en de gevraagde financiële bijdrage ten tijde van de behandeling van de begroting voor 2026 (raad, november 2025). Zo kunt u een integrale afweging maken. Voor de volledigheid merken wij op dat wij als college positief op het plan en het initiatief adviseren, mede ook gelet op de gemaakte opmerkingen tijdens de "Asten in Balansdag". Wel wijzen wij u op de financiële gevolgen (zie verder onder **Wat mag het kosten**).

Wat willen we bereiken

Wat we willen bereiken is:

- Het in 2021 toegezegde nieuwe voorstel voor het Vorstermansplein aan u voorleggen;
- U de benodigde informatie meegeven om tot een goed afgewogen beslissing over het plan en de benodigde financiële bijdrage te komen.

Het plan past geheel in de voorgaande besluiten van de raad om burgerinitiatieven te stimuleren en een andere manier van werken in te bedden (zie de besluiten onder "**Inleiding**"). Ook is het plan voldoende uitwerkt om voor besluitvorming aan de gemeente te worden voorgelegd. Wel is er op dit moment sprake van "Asten in Balans", waardoor de raad voor diverse financiële uitdagingen staat. Dit is van invloed op alle te nemen financiële besluiten.

Om de raad te faciliteren een goed besluit over het nieuwe voorstel voor het Vorstermansplein te nemen, is dit commissievoorstel opgesteld.

Wat gaan we daarvoor doen

Om de raad goed voor te bereiden op het te nemen besluit zijn of worden de volgende acties uitgevoerd:

1. Presentatie in de commissie:

Dorpsoverleg Heusden, opsteller van het nieuwe ontwerp, verzorgt een presentatie in de commissievergadering van 20 mei 2025, zodat u een goed beeld krijgt van de aard, achtergronden en totstandkoming van het plan en u vragen kunt stellen. Via dit commissievoorstel wordt u vast voorbereid op deze presentatie en krijgt u inzage in de achterliggende stukken (schetsplan en conceptbegroting). Hiermee krijgt de raad, via u, relevante informatie om ten tijde van de behandeling van de begroting voor 2026 (raad, november 2025) een afgewogen besluit over de gevraagde financiële bijdrage te nemen.

2. Toetsing van het plan:

Ten behoeve van deze besluitvorming kunnen we u vast meegeven dat het plan op diverse onderdelen is getoetst:

- Het plan is getoetst aan de criteria die de raad belangrijk vindt bij initiatieven vanuit de samenleving:
 - o Het draagt bij aan ons programma Vitale Kernen, één van de maatschappelijke opgaven uit de Toekomstagenda:
 - Het maakt de dorpskern van Heusden aantrekkelijker;
 - Het past in de werkwijze die in dit programma beschreven staat, waarbij maatschappelijk initiatief wordt gezien als het vertrekpunt voor dorpsontwikkeling;
 - Het sluit aan bij de rollen die in de Toekomstagenda Asten 2030 worden benoemd voor de samenleving (co-creëren, ideeën genereren, initiëren en doen).
 - o Er is voldoende draagvlak in de omgeving voor het initiatief. Het Dorpsoverleg heeft omwonenden, inwoners en belanghebbenden betrokken en breed draagvlak voor het plan verkregen bij de jaarvergadering in november 2024.
 - o Er is substantieel tijd en moeite is gestoken in de voorbereiding van het plan.
- Inhoudelijke toetsing van het plan: het betreft een bijzonder initiatief door de ligging in openbaar gebied en de aard van de voorgestelde maatregelen. Hierdoor heeft de gemeente een grotere rol dan bij andere burgerinitiatieven en komt de uitvoering in onze handen te liggen (zie ook onder 3: verdere afspraken over uitvoering en bekostiging). Om die reden is het plan grondig getoetst door medewerkers van groen, verkeer, stedenbouw en civiele werken. Ook de begroting is getoetst (zowel door de gemeente, als door adviesbureau Tauw) en waar nodig aangepast.

3. Verdere afspraken maken over uitvoering en bekostiging:

Er is nu eerst een besluit van de raad nodig over het nieuwe voorstel, het uitkeren van de reeds gereserveerde €100.000,- en de benodigde aanvullende bijdrage (zie verder onder "**wat mag het kosten**"). Afhankelijk van het besluit van de raad (november 2025) worden verdere afspraken met het dorpsoverleg gemaakt over de uitvoering en bekostiging. Realisatie van het plan kan op zijn vroegst in de uitvoeringsplanning van Openbare Werken voor 2026 worden opgenomen. Dit is 1 jaar later dan aangekondigd in het raadsvoorstel van mei 2021, waarin 2025 als jaar van uitvoering was vermeld. Deze termijn was indicatief en aan overschrijding zijn geen consequenties verbonden.

Mogelijke alternatieven

Het ontwerp dat gepresenteerd wordt, is het plan dat door het dorpsoverleg is opgesteld. Het is het alternatief voor het initiële plan voor grootscheepse renovatie van het plein.

Omdat het hun initiatief is, worden niet allerlei varianten onderzocht, maar wordt hun wensbeeld gepresenteerd.

Risico's

Het plan voor het Vorstermansplein is in het verleden ingestoken als groot burgerinitiatief. Onder die noemer heeft de raad geld gereserveerd. Hoewel het dorpsoverleg erin geslaagd is het plan flink te vereenvoudigen, blijft het een civiel project in de openbare ruimte. Om die reden heeft de gemeente een rol, gelden er bepaalde eisen en kunnen ook aanbestedingsplichten om de hoek komen kijken. Werk in de openbare ruimte is bovendien kostbaar. Dit is een risico voor de slagingskans van dit initiatief. Ook verkleint dit het aantal kansrijke subsidies, omdat het plein eigendom is van de gemeente. Mogelijk is op een aantal specifieke onderdelen subsidie aan te vragen of crowdfunding te starten (bijvoorbeeld de kiosk of de jeu de boulesbaan). Het dorpsoverleg wil eerst graag weten wat zij van de gemeente mag verwachten voordat ze hiermee verder gaat. Zie verder onder "**wat mag het kosten**").

Wat mag het kosten

De raad heeft reeds een bijdrage voor het groot burgerinitiatief Vorstermansplein Heusden beschikbaar gesteld (€100.000,-, raadsbesluit 9 november 2021/begroting 2022).

Uit de conceptbegroting blijkt dat dit niet voldoende is.

Het betreft een civiel werk in openbaar gebied. Hoewel het plan flink vereenvoudigd is ten opzichte van het initiële plan van €900.000,- komt de kostenraming op een bedrag van €180.000,- uit. Deze kosten zijn getoetst door onze afdeling Openbare Werken en extern getoetst door adviesbureau Tauw en worden reëel bevonden voor dit soort civiel werk.

Voor uitvoering van dit plan is dus een aanvullende bijdrage van €80.000,- nodig. Hier is incidentele dekking voor nodig. Dit zou dan middels een besluit van de raad uit de reserve eenmalige besteding moeten komen. Vanaf 2026 zijn er echter grote financiële tekorten. Om de tekorten op te lossen worden in het project Asten in Balans nog dekkingsvoorstellen/scenario's uitgewerkt. Besluitvorming hierover vindt plaats bij de vaststelling van de begroting 2026.

- Dit betekent dat voor nieuwe wensen er geen dekkingsmiddelen aanwezig zijn gedurende de periode 2026-2029.
- Het advies is om geen **beïnvloedbare** incidentele middelen in te zetten omdat deze gebruikt kunnen worden voor een structureel sluitende begroting (structureel inzetten reserves). Nieuwe wensen worden opgenomen in de Kadernota (raad 1 juli 2025) en de begroting 2026 (raad 15 november 2025), zodat er een integrale afweging kan plaatsvinden ten opzichte van de beschikbare middelen.

Afhankelijk van deze afweging en het uiteindelijke besluit over de financiële bijdrage aan het Vorstermansplein kunnen vervolgspraken met het dorpsoverleg worden gemaakt. Mogelijk dat aanvullende fondsen of subsidies kunnen worden benaderd. Het feit dat het een werk in het openbaar gebied betreft werkt belemmerend voor diverse subsidies, maar voor onderdelen van het plan (zoals de kiosk of de jeu de boulesbaan) zijn wellicht mogelijkheden te onderzoeken.

Het volgende wordt nog opgemerkt. Uitgangspunt bij de conceptbegroting is dat er geen explosievenonderzoek of archeologisch onderzoek nodig is, omdat de grond niet dieper

geroerd wordt dan bij aanleg van het Vorstermansplein is gebeurd. In dit stadium van het plan kunnen we volstaan met deze raming en uitgangspunten. Mocht het plan daadwerkelijk worden uitgevoerd, dan worden plan en begroting zoals gebruikelijk in definitieve vorm uitgewerkt door Openbare Werken.